

Finansutskottets betänkande

1983/84:11

om höjning av Sveriges kvot i Internationella valutafonden och om godkännande av beslut inom Internationella valutafonden rörande revidering av de generella lånearrangemangen (prop. 1983/84:21)

I detta betänkande behandlar utskottet

proposition 1983/84:21 vari regeringen (finansdepartementet) efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt har föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att öka Sveriges insats (kvot) i Internationella valutafonden med 389,3 milj. SDR till 1 064,3 milj. SDR,
2. bemyndiga Sveriges riksbank att erlagga det insatsbelopp som behövs,
3. bemyndiga Sveriges riksbank att för Sveriges del biträda det av Internationella valutafondens direktion fattade beslutet om en revidering av de generella lånearrangemangen innefattande en ökning av det svenska utlåningsåtagandet till 382,5 milj. SDR.

den med anledning av propositionen väckta motionen 1983/84:24 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att Internationella valutafonden måste verka utifrån ett fullständigt respekterande av de enskilda medlemsländernas självständighet att besluta i ekonomisk-politiska angelägenheter och att detta ges regeringen till känna.

Propositionen

Enligt Internationella valutafondens (IMF) stadga skall valutafonden minst vart femte år göra en allmän översyn av medlemmarnas insatser, deras s. k. kvoter. Den senaste höjningen av Sveriges insats skedde 1979.

I propositionen föreslås riksdagen – inom ramen för den åttonde allmänna höjningen av medlemsinsatserna – bemyndiga regeringen att öka Sveriges kvot med 389,3 milj. SDR (ca 3 100 milj. kr.) motsvarande en ökning om 57,5 %. Sveriges kvot kommer då att uppgå till 1 064,3 milj. SDR (ca 8 600 milj. kr.). En svensk kvothöjning bidrar till en mycket angelägen förstärkning av valutafondens permanenta resurser. De allvarliga betalningsbalansproblem som uppkommit i vissa länder kommer att ställa stora krav på valutafonden.

Förslaget innebär vidare att Sveriges andel av valutafondens totala kvoter kommer att stiga från 1,11 till 1,18 %. Detta skulle bl. a. innebära att Sverige ökar sin röstandel i valutafonden och därmed medverkar till en höjning av den nordiska röstandelen. En höjning av kvoten medför inte någon

avtappning av den svenska valutareserven.

För att höjningen av en medlems kvot skall träda i kraft krävs dels att medlemmen har godkänt och inbetalat höjningen, dels att medlemmar med minst 70 % av den totala kvotsumman i fonden har meddelat sitt godkännande.

De generella låncarrangemangen – General Arrangements to Borrow (GAB) – trädde i kraft 1962. De har tillkommit i syfte att komplettera den Internationella valutafondens resurser vid allvarliga rubbningar i det internationella betalningssystemet. Deltagande länder utöver Sverige är Belgien, Canada, Frankrike, Italien, Japan, Nederländerna, Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland och Förenta staterna.

Riksbanken, som är avtalspart för Sveriges del, har ett åtagande om 517 milj. kr., vilket i propositionen föreslås höjas till 382,5 milj. SDR, motsvarande ca 3 100 milj. kr. efter aktuella valutakurser. Detta åtagande föreslås bli minimibelopp för nya GAB-deltagare.

På förslag av IMF:s interimskommitté beslöt IMF:s direktion i februari 1983 att för sin del godkänna en revidering av låncarrangemangen, som innebär ett antal ändringar i GAB. De viktigaste förändringarna avser nya regler för ianspråktagande av GAB, höjning av kreditramarna, införande av formella regler för s. k. parallellavtal samt höjning av räntegottgörelsen till kreditorer under GAB.

De reviderade generella låncarrangemangen avses gälla för en hel femårsperiod räknat från ikraftträdandet, dvs. det bortses från att senaste förlängning omfattar perioden fram till den 24 oktober 1985. De reviderade generella låncarrangemangen kan ej träda i kraft förrän formellt godkännande givits av samtliga deltagande länder. Sådant godkännande skall lämnas senast den 31 december 1983.

Motionen

I motion 24 av Lars Werner m. fl. (vpk) anförs att de krav, formulerade i s. k. anpassningsprogram, som ofta ställs på medlemsländer för att de skall erhålla stöd från valutafonden, medför att den nationella självbestämmanderätten gentemot valutafonden och dess styrelse urholkas. Motionärerna vill att den svenska regeringen i samband med ett godkännande av en kvothöjning och en höjning av kreditramarna till GAB-länder uttalar sitt missnöje med valutafondens överordnade politik. Vidare bör regeringen arbeta för att en ändring sker i riktning mot förhållanden där den nationella självbestämmanderätten över den ekonomiska politiken bevaras.

Utskottet

Enligt utskottets mening är det synnerligen angeläget att på grund av nuvarande mycket svåra belastningar på det internationella betalningssyste-

met förstärka valutafondens resurser. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag.

I anslutning till motion 24 vill utskottet anföra följande. Valutafondens resurser är begränsade och små i relation till medlemmarnas upplåningsbehov. Framför allt utvecklingsländernas upplåning har under slutet av 1970-talet och början av 1980-talet ökat kraftigt. Detta har medfört att dessa länders skulder nu uppgår till ca 700 miljarder dollar. I kombination med en ogynnsam utveckling av exporten och skuldbördan, orsakad bl. a. av en ihållande låg tillväxt i världshandeln, fallande råvarupriser och en snabbt stigande realränta, har en skuldskris uppkommit.

Enligt utskottets uppfattning är det ofrånkomligt att ett lån från IMF till länder som befinner sig i en akut finansiell kris måste förenas med villkor, som på längre sikt möjliggör en förbättring av den ekonomiska situationen. Det bör även framhållas att ett s. k. anpassningsprogram för många länder är en förutsättning för att få nödvändiga lån också från andra långgivare. Mot här angiven bakgrund avslås motion 24.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att öka Sveriges insats (kvot) i Internationella valutafonden med 389,3 milj. SDR till 1 064,3 milj. SDR,
2. att riksdagen bemyndigar Sveriges riksbank att erlagga det insatsbelopp som behövs,
3. att riksdagen bemyndigar Sveriges riksbank att för Sveriges del biträda det av Internationella valutafondens direktions fattade beslutet om en revidering av de generella lånearrangemangen innefattande en ökning av det svenska utlåningsåtagandet till 382,5 milj. SDR,
4. att riksdagen avslår motion 1983/84:24.

Stockholm den 10 november 1983

På finansutskottets vägnar

ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Nils Åsling (c), Per-Axel Nilsson (s), Lennart Blom (m), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rängård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Gerd Engman (s) och Hans Petersson i Hallstahammar (vpk).

Reservation

Hans Petersson i Hallstahammar (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motion 24" bort ha följande lydelse:

Denna i grunden kapitalismens kris och dess internationella verkningar har medfört att IMF:s lån till svårt skuldsatta länder kombinerats med krav på att genomföra en viss ekonomisk politik. Innebörden av denna politik är att mottagarländerna skall minska sina budgetunderskott, dämpa penningmängdens tillväxt och minska transfereringarna över budgeten, dvs. ett accepterande av en monetaristisk politik. Dessa s. k. anpassningsprogram tar ofta mer sikte på att skydda långivarnas intressen än att möjliggöra en positiv ekonomisk utveckling i mottagarländerna. Risker för att de målmedvetna investeringsprogram, som påbörjats i många av låntagarländerna, kraftigt försenas eller omintetgörs genom att dessa program fullföljs är enligt utskottets mening uppenbar. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att regeringen bör uttala sitt missnöje med IMF:s överordnade politik och arbeta för att den nationella självbestämmanderätten över den ekonomiska politiken skyddas. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen med bifall till motion 1983/84:24 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.